

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2018, sp. zn. 8 Tdo 1154/2018, ECLI:CZ:NS:2018:8.TDO.1154.2018.1

Číslo: 35/2019

Právní věta: Pokud pachatel nejprve způsobil poškozenému značnou škodu a následně se vůči němu dopustil vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, pak tato škoda není v příčinné souvislosti s vydíráním, a proto není naplněna okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedená v § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.10.2018

Spisová značka: 8 Tdo 1154/2018

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vydírání

Předpisy: § 175 odst. 1 tr. zákoníku
§ 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněné J. K. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2018, sp. zn. 7 To 136/2018, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 11 T 11/2018, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 11 T 11/2018, byla obviněná J. K. uznána vinnou zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, jehož se dopustila tím,

že dne 10. 5. 2017 v 16:17 a 16:19 hodin v B. na pobočce České spořitelny, a. s., v úmyslu dosáhnout změny podmínek placení nájemného sjednaných ve stávající smlouvě ze dne 1. 12. 2009 o nájmu nebytových prostor v domě, na stavebním pozemku parc. č. XY, v katastrálním území obce XY, využila dispozičního práva k majetkovému účtu, vedenému Českou spořitelnou, a. s., pro svou matku B. H. a prodala tam vedené akcie a následně převedla na svůj bankovní účet, vedený u ČSOB, takto

získanou finanční hotovost ve výši 735 992,10 Kč, kterou poté i přes opakované žádosti své matky odmítla vrátit, dokud tato nepřestane na svůj bankovní účet přijímat platby za pronájem shora uvedených nebytových prostor v domě, na stavebním pozemku par. č. XY v katastrálním území obce XY, zasílané na základě shora uvedené platné smlouvy o nájmu nebytových prostor, a tyto dále rozdělovat mezi majitelky pronajímané nemovitosti, své dcery B. P. a obviněnou J. K., když tuto částku B. H. obviněná vrátila až po zahájení trestního stíhání.

2. Za tyto trestné činy byla obviněná J. K. podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání třiceti měsíců, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyřiceti dvou měsíců.

3. Krajský soud v Brně jako soud odvolací usnesením ze dne 31. 5. 2018, sp. zn. 7 To 136/2018, odvolání obviněné J. K. podané proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala obviněná prostřednictvím obhájce z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, protože byla nesprávně uznána vinnou zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, pokud soudy dospěly k závěru, že jednala v úmyslu dosáhnout změny podmínek placení nájemného za zneužití dispozičního práva k účtu matky, a proto převedla na svůj účet částku ve výši 735 992,10 Kč, kterou odmítala vrátit, dokud matka nepřestane na svůj bankovní účet přijímat platby za pronájem nebytových prostor ze zmíněných nemovitostí. Obviněná zdůraznila, že i z výsledků provedeného dokazování vyplynulo, v jakém faktickém zdravotním stavu se její matka nacházela v době, kdy z jejího účtu prodala akcie, aby získala finanční hotovost, kterou chtěla užít na to, aby zajistila matce, v té době vážně nemocné i po psychické stránce, co nejlepší umístění v domově nebo ústavu, protože její zdravotní stav svědčil o tom, že nebude schopna se sama o sebe postarat. Poukázala na to, že již před soudem prvního stupně uvedenou skutečnost doložila e-mailovou korespondencí prokazující uplatněné žádosti o umístění matky do náhradního domova a k prokázání jejího naprosto nedobrého zdravotního stavu. Rovněž přiložila i protokol o trestním oznámení, které její matka podala na sestru B. P., a kopii žaloby na určení vlastnictví k nemovitosti, neboť skutečnosti, že matka měla nemovitost darovat, si vůbec nebyla vědoma a nepamatovala si, že došlo k sepsání a podpisu darovací smlouvy ze dne 22. 5. 2017 a převedení nemovitosti na druhou dceru.

5. Na dotvrzení, že nejednala proti své matce a jejím zájmům, obviněná zdůraznila stávající postoje matky, která si nepřeje, aby byla dcera trestně stíhána, a necítí se být činem obviněné poškozena. Obviněná zdůraznila, že k žádné škodě nedošlo, když navíc prodejem akcií se snažila získat finanční prostředky pro matku, a nikoliv dosáhnout změny podmínek nájmu, jak dovozuje soud. Tyto skutečnosti brání závěru o naplnění skutkové podstaty trestného činu vydírání zejména z hlediska zavinění, protože nebylo řádně zhodnoceno, z jakého důvodu peníze vybrala a zda působila na vůli své matky výhrůžkou jiné těžké újmy s ohledem na to, že v činu, který jí je kladen za vinu, chybí požadavek donucení jinou těžkou újmu k určitému chování, když násilí ani pohrůžka násilím objektivně nebyly zjištěny (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu [8 Tdo 1591/2005](#) nebo rozhodnutí č. 25/1983 Sb. rozh. tr.).

6. V závěru dovolání obviněná uvedla, že vztahy mezi ní a sestrou B. P. stále nejsou dobré, neboť sestra bez vědomí matky tuto připravila darovací smlouvou ze dne 22. 5. 2017 o její nemovitost, a to právě v době od 3. 4. 2017 do 14. 6. 2017, kdy byla matka hospitalizována v nemocnici M. b. v B.,

kde byla pod vlivem různých medikamentů. Z uvedených důvodů proto navrhla, aby Nejvyšší soud rozhodl ve věci sám a zprostil ji obžaloby v celém rozsahu podle § 265m tr. ř., případně napadené rozhodnutí podle § 265k tr. ř. zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l tr. ř.

7. K dovolání obviněné se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.), podle něhož jsou námitky obviněné uplatněné mimo dovolací důvody uvedené § 265b odst. 1, 2 tr. ř., neboť neobsahují výhrady proti naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a obviněná nevznáší žádnou konkrétní námitku, kterou by vytýkala nesoulad skutkových zjištění či zákonných znaků uvedeného zločinu.

8. K tomuto vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství obviněná, již byl jeho opis doručen, uvedla svůj zásadní nesouhlas s tím, že by v jejím dovolání nebyly námitky právní povahy, neboť podle ní uplatněné výhrady důvodům dovolání podle § 265b tr. ř. plně vyhověly. Brojila proti nesprávnosti použité právní kvalifikace podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku s důrazem na to, že soudy ji nesprávně uznaly vinnou, přestože věděly, že peníze vybrané z účtu matky má stále uloženy na svém účtu a nikdy s nimi nedisponovala. Kromě návrhu učiněného v dovolání zmínila i požadavek, aby byla zproštěna obžaloby.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), zkoumal možnost odmítnutí dovolání z důvodů stanovených v § 265i odst. 1 tr. ř., jakož i to, zda bylo dovolání podáno v souladu s podmínkami dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy posuzoval, zda dovolání obviněné koresponduje s důvodem, o který ho opřela, neboť jen v takovém případě bylo možné posuzovat věcnost správnost přezkoumávaných rozhodnutí.

10. Nejvyšší soud podle obsahu dovolání shledal, že v něm obviněná namítala nejen skutečnosti skutkové povahy, ale brojila i proti nesprávnosti použité právní kvalifikace tím, že vytýkala, že soudy dostatečně neobjasnily její úmysl svou matku vydírat a ani řádně nezkoumaly naplnění všech znaků skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a to i z hlediska skutkových zjištění, která jsou v rozsudku soudu prvního stupně popsána. Vytýkala nedostatek znaku škody, a to nejen z objektivního, ale i subjektivního hlediska s tvrzením, že jejím záměrem nebylo finanční prostředky z účtu matky získané použít v rozporu se zájmy matky, ale proto, že jimi chtěla realizovat vytvoření jejího zázemí s ohledem na její zdravotní stav v době činu. Takto uvedené důvody jsou tedy zčásti právními námitkami, zčásti skutkovými. Pokud obviněná namítala nedostatečně zjištěný skutkový stav, lze tyto námitky považovat z hlediska zásad spravedlivého procesu za nedostatky spočívající v extrémním nesouladu mezi skutkovými okolnostmi a právním posouzením věci.

11. Z těchto důvodů je zřejmé, že obviněná formálním i obsahovým náležitostem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dostála. Nejvyšší soud zjistil, že dovolání netrpí vadami, pro které by jej mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, a v souladu s § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodu uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Námitky obviněné proti použité právní kvalifikaci se týkaly vad v subjektivní stránce a byly

zaměřené na znak pohrůžky jiné těžké újmy a toho, zda došlo jejím činem ke škodě.

13. Soudy závěr, že obviněná naplnila znaky zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, odvozovaly ze skutku, který vyplynul z výsledků provedeného dokazování, v podobě, jak je shora popsán. K použité právní kvalifikaci soud prvního stupně v bodě 32. rozsudku uvedl, že obviněná svou matku pod pohrůžkou jiné těžké újmy (hrozbou nevrácení jí bez jejího souhlasu odejmutých celoživotních úspor) nutila, aby jinak, než tomu bylo do té doby, nakládala s dědictvím po babičce obviněné, a způsobila takovým činem značnou škodu ve výši 735 992,10 Kč. K zavinění soud prvního stupně tamtéž uvedl, že obviněná jednala v úmyslu přímém podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, „když vzhledem ke svému věku a životním zkušenostem nesporně věděla, že když nutí svoji matku odejmutím jejích celoživotních úspor ke změně podmínek nakládání s dědictvím, tak je toto jednání v příkrém rozporu s trestním zákoníkem, když tento způsob nátlaku na svoji matku zvolila právě proto, že se sama nedokázala o předmětných financích domluvit se svoji sestrou...“. Odvolací soud se se závěry skutkovými i právními soudu prvního stupně ztotožnil a v zásadě žádné jiné skutečnosti neuvedl kromě toho, že „... neshledal podmínky pro použití zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku“.

14. Obviněná v dovolání vytýkala nesprávnost použité právní kvalifikace i proto, že se podle ní v přezkoumávané věci nejednalo o pohrůžku jiné těžké újmy, a že k takovému následku ani nesměřovala. Podle obsahu přezkoumávaného rozhodnutí soud prvního stupně považoval za hrozbu ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku tvrzení obviněné, jímž poškozené uváděla, že jí nevrátí částku 735 992,10 Kč, kterou dříve vybrala z jejího účtu. S tímto závěrem se ztotožnil i odvolací soud.

15. Důvody, pro které soudy takový závěr učinily, kromě již uvedeného stručného vyjádření v bodě 32., dále nerozvedly, přičemž odvolací soud tento znak ponechal zcela bez posouzení. Podle skutkových zjištění lze mít za to, že soudy spatřovaly uvedenou pohrůžku v tom, že když poškozená nesplní požadavky obviněné, peníze jí nevrátí, tedy navrácení peněžní částky podmínila tím, že matka změni způsob hospodaření s majetkem obviněné a její sestry. Pro takový případ však bylo třeba vysvětlit a na podkladě důkazů doložit, že tomu tak v přezkoumávané věci s ohledem na všechny zjištěné okolnosti činu skutečně bylo, resp. uvést ve všech souvislostech, skutkových i právních, že se skutečně jednalo o pohrůžku ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku, čemuž však soudy nedostály. Podle dosavadní soudní judikatury musí popis skutku v odsuzujícím rozsudku u trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku spáchaného za použití pohrůžky jiné těžké újmy obsahovat konkretizaci, v čem spočívala pohrůžka jiné těžké újmy ze strany obviněné vůči poškozené jako součást jednání obviněné. Tomuto zákonnému znaku neodpovídá skutkové zjištění, podle něhož si obviněný chtěl ponechat určitou listinu, pokud mu nebude požadovaná finanční částka poškozeným vyplacena, neboť toto zjištění nikterak necharakterizuje jednání obviněného jako pohrůžku jiné těžké újmy [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2002, sp. zn. [6 Tdo 565/2002](#) (publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. T-460)]. V posuzované věci se jedná o podobnou situaci, neboť obviněná měla své matce hrozit tím, že jí nevrátí peníze, jestliže matka neučiní změny v hospodaření s výtěžkem majetku zčásti patřícím obviněné.

16. Nutné je připomenout, že pohrůžka těžkou újmu může spočívat v hrozbě způsobení závažné majetkové újmy, vážné újmy na právech, na cti či dobré pověsti, může směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod. Jako těžká újma se však musí objektivně jevit a napadený ji jako těžkou újmu musí také objektivně pocítovat (srov. rozhodnutí č. 10/1979-II. Sb. rozh. tr.). Zákonný znak trestného činu vydírání spočívající v pohrůžce jiné těžké újmy ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku může zahrnovat různé způsoby vyhrožování, protože není nijak blíže definován. Vždy však musí jít o neoprávněné jednání pachatele, který hrozí způsobením takových následků, jež jsou svou intenzitou obdobné jako v případě pohrůžky násilí, takže pohrůžka jiné těžké újmy může u poškozeného vyvolat konkrétní obavu srovnatelnou s ohrožením jeho života nebo zdraví. Při posuzování, zda jde o pohrůžku jinou těžkou újmu, je však třeba přihlížet též např. k závažnosti

možného narušení osobních, rodinných, pracovních, podnikatelských či jiných vztahů poškozeného v případě uskutečnění učiněné pohrůžky. Je nutno zohlednit rovněž individuální vlastnosti poškozeného, intenzitu ovlivnění jeho psychického stavu apod., neboť dopad stejné pohrůžky může být podle její povahy u různých poškozených odlišný [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. [8 Tdo 612/2011](#) (publikované ve Sbírce trestních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 25/2012)].

17. Nejvyšší soud z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí shledal, že se soud prvního stupně těmito pravidly neřídil a v rámci svých úvah se nezabýval povahou zjišťované pohrůžky, nezkoumal, zda se o pohrůžku jednalo a zda ji bylo možné považovat za pohrůžku jiné těžké újmy, což bylo třeba dovozovat na základě okolností, za nichž k ní došlo a s ohledem na poměry mezi matkou a dcerami, a s ohledem na vztahy obviněné se svou sestrou. Takové úvahy však v přezkoumávaných rozhodnutích obsaženy nejsou, neboť soudy nezvažovaly zejména to, že matka v době činu byla vážně nemocná a je velmi pravděpodobné, že dostatečně nevnímala realitu kolem sebe, případně si na události z doby své hospitalizace dobře nepamatovala.

18. Soud však uvedené skutečnosti nebral do úvahy, že sestry žily a žijí stále v neshodě, a jak lze zatím dovodit, jde o problémy mající příčinu v rodinných finančních a majetkových poměrech. Stejně se nezabýval ani právě tím, že matka obviněné byla ve velmi špatném zdravotním stavu, kdy její kognitivní funkce vykazovaly značný deficit na úrovni středně těžké demence. Ani odvolací soud, který doplnil dokazování o dopisy poškozené, v nichž vyjádřila, že si již nepřeje, aby byla její dcera stíhaná, protože ji nikdy nevydírала, a poukázala na okolnosti, za nichž na ní její druhá dcera B. P. vylákala další nemovitost, se na tyto okolnosti nesoustředil v rámci svých úvah o povaze pohrůžky jinou těžkou újmou. Lze sice připustit, že tvrzení obviněné, že matce peníze, a to částku 735 992,10 Kč, nevrátí, má majetkovou povahu, je však třeba, aby bylo prokázáno, že šlo o takovou újmu ve smyslu její těžké povahy skutečně reálně existující, a to z hlediska toho, jak ji chápala a vnímala matka obviněné.

19. Zjištění uvedené ve skutkové větě, že obviněná „... získanou finanční hotovost ve výši 735 992,10 Kč, ... i přes opakované žádosti své matky odmítala vrátit, dokud tato nepřestane na svůj bankovní účet přijímat platby za pronájem ...“, není bez zasazení této skutečnosti do kontextu všech uvedených souvislostí dostatečným podkladem pro pohrůžku jinou těžkou újmou, která měla působit na vůli poškozené.

20. Nelze na jinou těžkou újmu usuzovat jen z hlediska výše částky, o níž se jednalo. Aby bylo možné uzavřít, že o těžkou újmu šlo, bylo třeba se soustředit a objasnit všechny rozhodné okolnosti, které by vyjádřily, že takový dopad uvedená výhrůžka skutečně měla, resp. se taková okolnost matce obviněné musela jako těžká újma objektivně jevit a musela ji jako těžkou újmu objektivně pociťovat. S ohledem na to, že se jednalo o vztah matky a dcery a že matka uvedenou částku chtěla v budoucnu dcerám darovat, nelze prozatím z výsledků provedeného dokazování doložit, že by matka obviněné uvedenou výhrůžku, že peníze nedostane, jako těžkou újmu pociťovala, což vyplývá z okolností, za nichž k výběru a vrácení uvedené částky došlo. Soudy však zejména obsah výpovědi matky učiněné před soudem prvního stupně neposuzovaly z hlediska všech skutečností, jak je matka popisovala. Bylo nutné, aby v této souvislosti soud zkoumal i to, čeho obviněná uvedenou výhrůžkou chtěla docílit. Jednalo se o vedení účetnictví ohledně usedlosti v XY, majetku patřícího oběma sestrám, svědkyni B. P. a obviněné J. K., který matka, B. H. spravovala a výtěžek dcerám rozdělovala. Je tedy zřejmé, že se jednalo o rodinnou majetkovou záležitost, o které se znesvářené sestry nemohly dohodnout. Pro povahu řešené pohrůžky je významné i to, že z dokazování nevyplývalo, že by obviněná matce peníze nechtěla vrátit, a případně se o ně obohatit, pouze stanovila podmínky, kdy tak učiní, což nesvědčí o výrazné závažnosti této výhrůžky, ale ani o úmyslu obviněné matce těžkou újmu způsobit.

21. Právě tyto skutečnosti měly podstatný význam pro posouzení i subjektivní stránky jednání obviněné, a to jak z hlediska skutkových podkladů, tak i pro právní úvahy vztahující se k úmyslu obviněné k jednotlivým znakům objektivní stránky jí za vinu kladeného trestného činu (srov. § 13 odst. 1 tr. zákoníku a § 15 odst. 1 tr. zákoníku). Nejvyšší soud s ohledem na námitky uplatněné dovolatelkou připomíná, že subjektivní stránka charakterizuje trestný čin z hlediska jeho vnitřní stránky, z pohledu psychiky pachatele (na rozdíl od objektivní stránky, která zahrnuje vnější znaky trestného činu). Jediným obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu je zavinění, které se musí vztahovat v podstatě na všechny skutečnosti, které jsou znakem skutkové podstaty trestného činu. Okruh skutečností, které musí být zaviněním zahrnuty, vyplývá z legální definice zavinění (§ 15, 16 tr. zákoníku). Zavinění se vztahuje k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, které je vyvoláno způsobem uvedeným v trestním zákoně, tedy trestným činem (srov. NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P. Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. Vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 221 až 225.).

22. Zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání. Subjektivní stránka je takovým psychickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Může to být i určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle. Závěr o zavinění musí být podložen výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout, okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dovozovat toliko nepřímou z okolností objektivní povahy, z nichž je možno podle zásad logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem [srov. například zprávy Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 10. 1973, sp. zn. [Tpjf 51/72](#), a ze dne 16. 6. 1976, sp. zn. [Tpjf 30/76](#) (uveřejněné pod č. 62/1973 a 41/1976 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. [8 Tdo 394/2010](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. [5 Tz 225/2001](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2728/12](#)].

23. Jak Nejvyšší soud již naznačil v bodě 14. výše, soudy se otázkou subjektivní stránky zabývaly zcela povrchně, neboť závěr o tom, že obviněná jednala v úmyslu přímém podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, je bez potřebného objasnění všech shora naznačených souvislostí závěrem minimálně předčasným. Soudy především v naznačených směrech neobjasnily skutečnosti, za kterých obviněná jednala, a to zejména s ohledem na zdravotní stav matky. V té souvislosti soudy nedůvodně nebraly do úvahy obhajobu obviněné, která poukazovala na okolnosti, jež bylo třeba podrobit patřičnému posouzení, a to jak s ohledem na zdravotní stav její matky v době činu, plynoucí zejména z obsahu lékařských zpráv, tak i na vztahy, které panovaly mezi ní a její sestrou. Tyto skutečnosti mohly mít význam pro důvody, na základě kterých obviněná finanční prostředky z účtu matky vybrala, a neodkladně je odmítala, při kladení si jistých podmínek, vrátit. Právě proto, že se jednalo o rodinné záležitosti, a problémy mezi uvedenými ženami se odvíjely v ne příliš dobrých rodinných vztazích, bylo třeba zejména k subjektivní stránce obviněné všechny tyto skutečnosti řádně objasnit, což se prozatím nestalo.

24. Z uvedeného důvodu je třeba zdůraznit, že oba soudy se především skutečností dotýkajícím se osoby poškozené a okolnostem, které proběhly, dostatečně nevěnovaly. Nezhlednily individuální vlastnosti poškozené, intenzitu ovlivnění jejího psychického stavu, ani dopad, jaký chování obviněné na ni mělo, apod. Z uvedených důvodů soudy pominuly povinnost znaky uvedené skutkové podstaty řádně a dostatečně objasnit, a to zejména na základě důsledně provedených výsledků dokazování. V daném případě vzbuzuje pochybnosti vyžadovaná pohrůžka jiné těžké újmy ve smyslu znaku v § 175 odst. 1 tr. zákoníku a úmysl obviněné k ní se vztahující. Závěr o tom, že byly naplněny znaky uvedené skutkové podstaty, tak není dostatečný a nemá ani oporu ve výsledcích provedeného dokazování, a proto jsou přezkoumávaná rozhodnutí ve vztahu k použité právní kvalifikaci předčasná.

25. Obviněná právnímu posouzení zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku vytýkala, že nezpůsobila uvedeným činem značnou škodu, a poukázala na vady v úvahách soudů o vzniku a existenci takové škody, což jsou výhrady, jimž lze přisvědčit. Ve skutkových zjištěních závěr o tom, v jaké výši činem, jenž jí je kladen za vinu, škodu způsobila, není dostatečně vyjádřen, takový důsledek budí vážné pochybnosti proto, že není ve skutkovém zjištění zcela precizován, neboť uvedená finanční částka je vyjádřena jen v kontextu s tím, že obviněná „prodala tam vedené akcie a následně převedla na svůj bankovní účet vedený u ČSOB takto získanou finanční hotovost ve výši 735 992,10 Kč, kterou poté i přes opakované žádosti své matky odmítla vrátit, dokud tato nepřestane na svůj bankovní účet č. XY přijímat platby za pronájem“. V popisu skutku chybí výslovné a konkrétní vyjádření, že jde o vzniklou škodu.

26. Významné je však i to, že soud prvního stupně podle odůvodnění rozsudku sice za tuto škodu považoval částku 735 992,10 Kč, ale nevysvětlil, proč jde o škodu vzniklou v důsledku vydírání, když z jeho argumentace v bodě 32. rozsudku plyne, že „dospěl k závěru, že ačkoliv jednání obviněné nese i rysy krádeže, neboť si присvojila celou finanční částku úspor matky, o níž věděla, že je přáním matky, aby po její smrti se úspory dělily mezi její obě dcery rovným dílem; tak se ztotožnil s právním posouzením prokázaného skutku podle obžaloby...“. Takto neurčité a stručné vyjádření, když žádné další úvahy ve vztahu ke znaku škody v rozsudku nejsou uvedeny, nedává dostatečný podklad pro závěr o tom, co je v daném případě škodou, k níž mělo jednání, které je obviněné kladené za vinu směřovat, a zda uvedený těžší následek lze spojovat s jednáním, v němž je sledován trestný čin vydírání v jeho kvalifikované podobě, jímž byla obviněná uznána vinnou. V rozsudku nejsou obsaženy zejména úvahy zaměřené na to, čím uvedená újma poškozené vznikla. Objasnění znaku škody a závěrů jej vysvětlujících chybí i v rozhodnutí odvolacího soudu. V rámci uvedených úvah v rozsudku soudu prvního stupně tak zůstalo nedořešeno, zda jednáním obviněné, v němž je spatřován zločin vydírání, údajná škoda představovaná částkou 735 992,10 Kč, je důsledkem tohoto jednání, a nikoliv jednání jiného, za něž soud prvního stupně označil údajnou krádež, kterou však obviněné za vinu neklade. Pokud uvedená škoda vznikla jiným jednáním obviněné, pak vznikají pochybnosti o tom, zda k nějaké škodě směřovalo jí za vinu kladené vydírání. V tomto směru odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí rovněž neobsahují potřebné úvahy, a proto správnost jimi konstatovaného závěru tak vzbuzuje pochybnosti.

27. Nejvyšší soud připomíná, že zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, a způsobí takovým činem značnou škodu.

28. Z uvedené dikce je zřejmé, že těžší následek v podobě značné škody podle odstavce 2 písm. d) zde musí být způsoben „takovým činem“, tedy činem popsáním v odst. 1 § 175 tr. zákoníku. Jedná se o trestný čin, jehož objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel nutí jiného k tomu, aby něco konal, opominul nebo trpěl, a to násilím, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy. Je dokonán násilným jednáním nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy (arg. „nutí, aby ...“) a nevyžaduje se, aby pachatel dosáhl toho, co sledoval. Proto u základní skutkové podstaty tohoto trestného činu je následkem ovlivnění svobodné vůle člověka, kterou toto ustanovení chrání činit vlastní rozhodnutí, a jeho důsledkem je snaha svobodu rozhodování člověka ovlivnit. Škoda není znakem základní skutkové podstaty podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, ale až kvalifikačním znakem, jenž je u odst. 2 písm. d) § 175 tr. zákoníku představován značnou škodou. Jde o těžší následek jednání popsání v odstavci 1. Škoda je vnímána jako majetková újma, protože i v trestním právu se chápe obdobně jako v těch odvětvích práva, která upravují majetkové a závazkové vztahy včetně odpovědnosti za škodu, tj. v právu občanském nebo obchodním, protože trestní zákon ani trestní řád nijak specificky nedefinují pojem „škoda“ pro účely trestní odpovědnosti a trestního stíhání. Je to tedy újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného, je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a lze ji napravit, nedochází-li k naturální restituci, poskytnutím majetkového plnění,

především peněz. Přitom se rozlišuje skutečná škoda a ušlý zisk (srov. rozhodnutí č. 34/2010-II. Sb. rozh. tr.). Vzniklý následek, tzn. újma v majetkové sféře poškozené v přezkoumávané věci by musela nastat až v důsledku toho, že obviněná jednala způsobem popsáním v odst. 1 § 175 tr. zákoníku, tedy že svou matku pohrůžkou jiné těžké újmy nutila, aby něco konala, a tím u ní došlo ke snížení jejího majetku o předmětnou finanční částku. Znamená to, že škoda musí být následkem jednání popsaného v odst. 1 § 175 tr. zákoníku, nikoliv jiného jednání.

29. Následek je vedle jednání druhým obligatorním znakem objektivní stránky trestného činu, jímž rozumíme porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem (porušení individuálního objektu trestného činu). Toto porušení nebo ohrožení je způsobeno jednáním, které charakterizuje trestný čin. V přezkoumávané věci je důležité poznamenat, že trestní zákoník rozlišuje jednak následek jako znak základní skutkové podstaty, a to ve formě poruchy (např. u těžkého ublížení na zdraví podle § 145 tr. zákoníku „těžká újma na zdraví“ jako porušení zájmu na ochraně lidského zdraví) nebo ve formě ohrožení (např. ohrožení zájmu na ochraně obecně prospěšného zařízení v § 276 tr. zákoníku). Těžším následkem je u trestného činu vydírání podle § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku způsobení značné škody a podle § 175 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku způsobení těžké újmy na zdraví nebo podle § 175 odst. 4 tr. zákoníku způsobení smrti. Kromě toho může být těžší následek i obecnou přitěžující okolností [např. podle § 42 písm. k) tr. zákoníku „vyšší škoda“]. Závažnost následku má zásadní význam z hlediska určení společenské škodlivosti (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku) a povahy a závažnosti trestného činu (§ 39 odst. 1, 2 tr. zákoníku), a to i když ho nelze kvalifikovat jako těžší následek či jiný zvlášť závažný následek, anebo ho nelze považovat za složku některé polehčující či přitěžující okolnosti [§ 41 písm. j), 42 písm. k) tr. zákoníku atd.]. V souvislosti s tím je však třeba připomenout, že povahu, rozsah a závažnost následku nelze hodnotit izolovaně od ostatních znaků trestného činu (srov. posuzování smrti člověka u loupežné vraždy a u dopravní nehody), ale naopak je třeba se jím zabývat v souvislosti se všemi kritérii rozhodnými pro stanovení povahy a závažnosti konkrétního trestného činu (srov. § 39 odst. 2 tr. zákoníku). Závažnost následku také nelze hodnotit pouze vzhledem k výši škody na hmotném či nehmotném předmětu útoku, neboť je zcela jiné povahy a při jeho hodnocení je třeba přihlížet i k jiným okolnostem významným pro jeho posouzení (je podstatný rozdíl v hodnocení následku při odcizení uměleckého díla jako národní kulturní památky oproti odcizení např. automobilu, byť by tyto věci měly stejnou finanční hodnotu) [srov. ŠÁMAL, P. Trestní zákoník II. Obecná část (§ 1-139). Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 126].

30. Příčinný vztah spojuje jednání s následkem (kauzální nexus), je dalším obligatorním znakem objektivní stránky trestného činu, a proto pachatel může být trestně odpovědný za trestný čin jen tehdy, pokud svým jednáním skutečně způsobil trestněprávně relevantní následek. Příčinný vztah musí pak být také mezi jednáním a těžším následkem, který je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (zvlášť přitěžující okolností) nebo obecnou přitěžující okolností. V těchto směrech kauzální nexus trestní odpovědnost podmiňuje. U úmyslných trestných činů musí tedy pachatelovo zavinění zahrnovat příčinný průběh jako možný, přičemž pro tento případ musí s ním být pachatel alespoň srozuměn. K trestní odpovědnosti za těžší následek se pak zásadně vyžaduje zavinění alespoň ve formě nevědomé nedbalosti [§ 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku], tj. že pachatel sice nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ale vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům o tom vědět měl a mohl, vyjímaje ovšem případy, v kterých trestní zákon vyžaduje i u těžšího následku zavinění úmyslné [srov. § 17 písm. a) tr. zákoníku, rozhodnutí č. 39/1980 Sb. rozh. tr.] [srov. ŠÁMAL, P. Trestní zákoník II. Obecná část (§ 1-139), Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 126].

31. Z hlediska takto vyjádřených zásad bez potřebného odůvodnění úvah, které soudy ve vztahu ke vzniklému a jimi zjištěnému těžšímu následku v podobě značné škody podle § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku nerozvedly, není v přezkoumávaných rozhodnutích dostatečných podkladů pro závěr o

správnost této právní kvalifikace. Uvedené pochybnosti vzbuzuje skutečnost, že v době, kdy obviněná měla na svou matku vyvíjet ve skutku popsaný nátlak, tedy tvrdit, že jí peníze vrátí, až ona zajistí jiný způsob hospodaření s finančními prostředky plynoucími z nemovitosti v XY, matce již byla majetková újma ve výši částky 735 992,10 Kč jiným jednáním obviněné způsobena, a to když peníze z účtu poškozené vyzvedla. Z uvedeného plyne, že konstatovaná škoda vznikla nikoliv vydíráním, ale tím, že obviněná již dříve určitým způsobem nakládala s účtem své matky. To připouští i soud prvního stupně, jenž v bodě 32. odůvodnění svého rozsudku uvedl, že si obviněná tuto částku již přisvojila v důsledku neoprávněné manipulace s účtem matky. Lze tedy dojít k závěru, že i soud prvního stupně spojoval odčerpání této částky z účtu poškozené s jiným jednáním, než které jí klade za vinu v podobě zločinu vydírání. Pokud proto majetková újma u poškozené nastala předtím, než došlo k nátlaku na její vůli (vydírání), pak tuto újmu nelze považovat za způsobenou jako těžší následek v podobě kvalifikované skutkové podstaty podle § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku v důsledku vydírání, neboť jeho příčinou bylo jiné jednání obviněné. Pokud obviněná poškozenou vydírala, bylo tomu proto, aby došlo k nápravě této dříve vzniklé majetkové újmy.

32. Vzhledem k tomu, že soudy uvedené skutečnosti dostatečně neposuzovaly a v uvedených souvislostech nezvažovaly řádně povahu jednání a jeho příčinnou souvislost s jemu přiřítaným následkem, nelze považovat jejich závěr o naplnění znaků skutkové podstaty podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku za učiněný v souladu se zákonnými požadavky, a tato právní kvalifikace vyvolává vážné pochybnosti. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud námitku obviněné ve vztahu k výši způsobené škody považoval za důvodnou.

33. Takto zjištěné nedostatky v použité právní kvalifikaci kromě již uvedeného souvisejí i s tím, že soudy řádně neobjasnily všechny rozhodné skutkové okolnosti, které jsou výše naznačeny, čímž chybí pro správnost právních závěrů i nezbytné skutkové podklady, jak obviněná v dovolání též důvodně namítala.

34. Nejvyšší soud shledal, že soudy nevěnovaly potřebnou pozornost výpovědi obviněné, její matky a dalším okolnostem, které zejména soud prvního stupně neposuzoval uceleně a ve vzájemných souvislostech, jak zákon předpokládá, když je neuvážil jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Nevypořádal se s konkrétními skutečnostmi vyplývajícími ze svědeckých výpovědí jednotlivých svědků a nezhodnotil, zda výpověď každého svědka je logická, zda se svědek, byť, pokud jde o méně významné skutečnosti, neodchyluje od své předchozí výpovědi a také od ostatních svědeckých výpovědí. Neposoudil a nezhodnotil všechny takové zjištěné rozpory ve výpovědích svědků a jejich příčiny, souvislost a návaznost svědeckých výpovědí navzájem i na ostatní důkazy a prokázané skutečnosti, jakož i kladný či záporný poměr svědků k obviněné, ať už je založen na jakékoli skutečnosti, apod., neboť jedině tak mohl získat bezpečný a spolehlivý základ pro svá skutková zjištění a pro závěr o vině či nevině obviněné [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 1998, sp. zn. 5 Tz 107/98 (publikováno v časopise Právní rozhledy č. 3/1999, s. 151)].

35. Z uvedeného lze shrnout, že soudy dostatečně nerespektovaly zásadu volného hodnocení důkazů, která znamená, že zákon nestanoví žádná pravidla, pokud jde o míru důkazů potřebných k prokázání určité skutečnosti ani váhu jednotlivých důkazů. Význam jednotlivých důkazů a jejich váha se objeví až při konečném zhodnocení důkazního materiálu. Při tomto zhodnocení nemůže soud postupovat libovolně, jeho vnitřní přesvědčení o správnosti či nesprávnosti určité okolnosti musí být založeno na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Vnitřní přesvědčení musí být tedy odůvodněno objektivními skutečnostmi, které soud zjistí, a být jejich logickým důsledkem (usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2003, sp. zn. [III. ÚS 151/01](#)). Jednou ze základních zásad trestního řízení je zásada volného hodnocení důkazů, vyslovená v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Hranice této zásady, podle níž jsou obecné soudy (stejně jako všechny orgány činné v trestním řízení) povinny hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Nároky na odůvodnění a podrobný rozbor provedených důkazů

se potom zvyšují tam, kde si provedené důkazy vzájemně odporují. V opačném případě, pokud výše uvedený postup není zachován a z provedených důkazů obecný soud nevyvodí přesvědčivě zjištěný skutkový stav, nelze považovat proces dokazování za ústavně konformní. Ústavní soud při posuzování procesu dokazování a hodnocení důkazů vyjádřil své závěry v ustálené rozhodovací praxi (srov. např. náleží Ústavního soudu, sp. zn. [III. ÚS 464/1999](#), ze dne 13. 7. 2000, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 19, náleží č. 109). V těchto závěrech prohlásil, že k hlavním zásadám trestního řízení patří zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 tr. ř.), podle níž orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Tato zásada však není a být nemůže projevem libovůle, resp. svévole orgánů činných v trestním řízení. Je nezbytné ji strukturovat do konkrétních komponentů a kritérií. Jedním z nich, patřícím ke klíčovému, je transparentnost rozhodování čili nutnost důkazní postup vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit [náleží ze dne 24. listopadu 2005 sp. zn. I. ÚS 455/2005, uveřejněn pod č. 210 ve sv. 39 Sb. nálezů a usnesení ÚS ČR].

36. Jak plyne z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, s nímž se ztotožnil i odvolací soud, obhajoba obviněné byla považována za vyvrácenou a soudy své závěry opřely o výpovědi poškozené, svědků B. P. a P. H. a o listinné důkazy, mezi něž patřily zejména podklady od příslušných bank. Tyto závěry však vykazují řadu nesrovnalostí.

37. Předně je třeba soudům vytknout, že se dostatečně nezabývaly věrohodností zejména výpovědmi poškozené, obviněné a svědkyně B. P., a to z pohledu sporu, který mezi nimi trvá již delší dobu ohledně majetku v XY. Podle dopisu adresovanému B. P. je patrné, že ač jsou obě spoluvlastnicemi předmětné nemovitosti, byla to sestra obviněné, která údajně uzavírala sama smlouvy s nájemci, a nájemné bylo hrazeno na účet, který spravovala matka obviněné. Z tohoto pohledu se nejeví objektivním závěrem, že je svědkyně B. P. zcela věrohodná a že nebylo v jejím zájmu obviněné uškodit, naopak není vyloučeno, že měla zájem na tom, aby se na obviněnou matka hněvala. Bylo proto potřeba jednotlivé výpovědi hodnotit velmi odpovědně, a to ve všech podrobnostech, zejména však v souvislosti s dalšími ve věci učiněnými zjištěními, případně skutečnostmi vzešlými z obsahu všech ve věci zajištěných důkazních prostředků (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Obzvláště, když je zřejmé, že mezi znesvářenými sestrami to byla matka, která vedla společné účty a disponovala dalším vlastním majetkem na svém účtu. Rozhodné však bylo, že matka vážně onemocněla, čímž se vztahy mezi sestrami zhoršily. S ohledem na její zdravotní stav bylo třeba posoudit, zda byla objektivně schopna zaznamenat všechny okolnosti a při plném vědomí, což soudy dosud neučinily, přestože její vnímání reality svědčilo o velké disfunkci.

38. Z obsahu spisu plyne, že poškozená byla hospitalizována v době od 17. 4. do 3. 5. 2017 na interně v Nemocnici M. b. a poté od 3. 5. 2017 do 14. 6. 2017 v Léčebně dlouhodobě nemocných v téže nemocnici. Jestliže obviněná vybrala z účtu poškozené peníze dne 10. 5. 2017, bylo to v počátku doby, kdy byla poškozená hospitalizována v léčebně pro dlouhodobě nemocné. Bylo proto nutné, aby se soud zaměřil na vyvrácení obhajoby obviněné, že její matka ji o vybrání peněz požádala proto, aby jí zajistila umístění v domově pro seniory. S ohledem na uvedené okolnosti jde o logický počin, a proto bylo nutné u poškozené, která si na tuto situaci nepamatovala, zjistit, zda objektivně byla schopna události vnímat. Z propouštěcích zpráv lze zdůraznit, že ke dni 28. 4. 2017 u ní byly zjištěny stavy zmatenosti a globální kognitivní deficit, a to již na úrovni středně těžké demence, oslabené se jevily paměť a pozornost, vážla orientace časem. Tento závěr byl přenesen i do propouštěcí zprávy ze dne 14. 6. 2017, kdy byla z léčebny dlouhodobě nemocných propuštěna do domácí péče. Tyto závěry však soudy do svých úvah nepromítly a nezvažovaly, jak dalece byla poškozená uvedeným objektivně negativním zdravotním stavem, při němž vnímání reality bylo vážně narušeno, ovlivněna. Soudy měly zkoumat, a to na základě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví odvětví psychiatrie, případně psychologie, jak dalece si poškozená mohla rozhodné skutečnosti z období své hospitalizace

zapamatovat.

39. Uváděné pochybnosti podporuje i událost týkající se daru, který poškozená odvolala dne 6. 3. 2018 s tím, že pokud byla dne 22. 5. 2017 (opět doba, kdy byla hospitalizována) s dcerou B. P. uzavřena darovací smlouva, jíž měla darovat B. P. rodinný dům v XY, stalo se tak za stavu, kdy její vnímání reality bylo vlivem léků závažným způsobem oslabeno. Nevěděla, co podepisuje, neměla ani brýle, asi listinu podepsala a až následně 23. 1. 2018 zjistila, že dům, v němž bydlí, jí již nepatří. O tom, že dceři dům darovala, přitom vůbec nevěděla, nebyla si vědoma, že by podepsala nějakou smlouvu, protože byla ve stavu, kdy nebyla schopna posoudit své jednání. Dále uvedla, že s lítostí konstatuje, že takové jednání od své dcery B. P. nečekala.

40. Uvedené skutečnosti však soudy nebraly do úvahy ani při posuzování výpovědi svědkyně B. P., jíž bez dalšího uvěřily, ač bylo nutné i z tohoto úhlu pohledu hodnotit její věrohodnost, neboť nebyla nestrannou osobou a vůči obviněné byla ve velmi negativním vztahu, což se mohlo na její věrohodnosti výrazně projevit. Takové závěry však v hodnocení soudu chybí. Nereagovaly přitom ani na již zmíněné odvolání daru ze dne 6. 3. 2018.

41. Nejvyšší soud s ohledem na uvedené skutečnosti považuje za předčasný závěr soudů o bezvýhradné věrohodnosti výpovědi poškozené, neboť z obsahu lékařských zpráv i z toho, že si na některá svá počínání z doby hospitalizace nepamatuje, vznikají pochybnosti. Jestliže soudy připustily vážnost jejího stavu, nepromítly ho do svého hodnocení a ponechaly ho bez potřebného posouzení.

42. Soudy se nedostatečně a nepřesvědčivě vyjádřily i k výpovědi svědka P. H., jemuž neuvěřily jen proto, že se snažil odvrátit trestní postih své družky, obviněné J. K. Tento závěr však nedoložily žádnými konkrétními okolnostmi, které by jeho údajnou nevěrohodnost podpořily.

43. Potřebná pozornost nebyla věnována ani námitkám obviněné, že peníze si z účtu matky na svůj poslala, aby jí zajistila co nejlepší možné umístění v pečovatelském domě, když se obávala, že by byla z nemocnice z důvodů zhoršujících se zdravotních a to i psychických podmínek umístěna do ústavu. Takový závěr učinily i přesto, že připustily, avšak bez potřebného odrazu v dalších úvahách, že obviněná měla dílčí snahu pro případ potřeby po ukončení hospitalizace zajistit jí péči v domově pro seniory, o čemž svědčily její stručné dotazy e-mailem z dubna a května 2017. Jejich závěr, že žádnou komunikaci nezjistily, že o tom podle poškozené spolu s obviněnou nemluvíly a že poškozená takový požadavek na obviněnou nevznesla, je důsledkem nesprávně hodnocené výpovědi poškozené, jak je shora uvedeno (viz bod 36.). Pokud se s tímto závěrem soudy takto spokojily, rezignovaly kromě uvedeného i na opatření si dalších důkazů, které by přispěly k jednoznačnému prokázání všech důležitých okolností. Zejména soudy neobjasňovaly podle zajištěné e-mailové korespondence obviněné s několika pečovatelskými domy (č. l. 67 až 69), za jakých okolností a z jakých důvodů se o péči pro svou matku zajímala, zejména však nebraly do úvahy obsah lékařských zpráv, podle nichž byla v předmětné době (duben až červen 2017) matka ve velmi vážném zdravotním stavu a existovaly pochybnosti, zda do budoucna bude schopna se o sebe sama starat.

44. Když z těchto důvodů Nejvyšší soud shledal, že přezkoumávaná rozhodnutí trpí vadami spočívajícími v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu a použité právní kvalifikaci, na něž obviněná v dovolání upozornila, a pro něž nemohou obstát, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2018, sp. zn. 7 To 136/2018, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 11 T 11/2018, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

45. Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací k dalšímu postupu, bude, aby nejprve napravil chyby, které byly Nejvyšším soudem vytknuty ve vztahu k provedení dokazování a hodnocení

důkazů, poté se znovu pečlivě zabýval všemi znaky skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a pak znovu ve věci rozhodl.

46. Pokud jde o doplnění dokazování, bude třeba soustředěně posoudit obecnou věrohodnost matky obviněné B. H., a to s ohledem na všechny okolnosti dosud zjištěné, případně další, když z dokazování vyplynou. Za tím účelem bude vhodné na zdravotní stav poškozené ustanovit znalce z oboru psychiatrie, který by zhodnotil, zda a v jaké kvalitě si byla poškozená v rozhodné době s ohledem na objektivně zjištěné onemocnění a stav mysli schopna uvědomovat reálné okolnosti, přiměřeně si je zapamatovat, reagovat na ně, případně o nich v budoucnu vypovídat.

47. Na základě výsledku tohoto posouzení bude nezbytné znovu pečlivě ověřit pravdivost verze obviněné a posoudit, zda peníze z účtu matky vybrala na její přání za účelem opatření místa v některém z pečovatelských domů, a to s ohledem na to, že matka připouští, že jí obviněná o této skutečnosti informovala. Tuto skutečnost však zasadila až do doby, kdy již byla z nemocnice zpět. Bude proto nutné podle výsledků naznačeného dokazování posoudit pravdivost verze obviněné, že tuto okolnost měla na paměti již při výběru peněz z účtu matky a že tak činila na její přání. Za tím účelem bude třeba doplnit dokazování o požadavek na ověření této okolnosti u konkrétních pečovatelských domů, na něž se měla obviněná obracet se svou žádostí, a to i v reakci na e-mailovou korespondenci, kterou obviněná v rámci své obhajoby soudu předložila.

48. Za účelem posouzení věrohodnosti svědkyně B. P. bude nezbytné dokazování doplnit o zjištění a následné posouzení skutečností dotýkajících se darovací smlouvy na nemovitost, o níž matka nyní prohlašuje, že byla vylákána v době její nemoci, a že darovat předmětnou nemovitost v XY této dceři nechtěla. Po provedení všech důkazů se zřetelem na zásadu vyjádřenou v § 2 odst. 5 tr. ř. bude povinností soudu řádně se vypořádat s obhajobou obviněné (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Pomíjet nebude možné ani výpověď a její objektivitu u druhá obviněné P. H.

49. Po tomto zjištění, případně dalších, která vyjdou najevo a budou mít na projednávanou věc vliv, je nutné je se všemi dalšími důsledně posoudit a zhodnotit postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř., kdy nelze opomenout rozjitřené rodinné vazby v důsledku sporu o majetek, jež může mít na výpověď posledně jmenované svědkyně také vliv.

50. Nelze vyloučit ani potřebu provedení důkazů dalších, vyskytne-li se taková nutnost, pak bude povinností soudů dokazování i o další důkazy rozšířit.

51. Pro případ, že by soud došel k závěru, že s ohledem na výsledky provedení dokazování a uvážení všech skutečností významných z hlediska formálních znaků skutkové podstaty podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, jak jsou uvedeny výše, tedy že nelze shledávat v činu obviněné kvalifikační znak podle § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, je nutné připomenout postoj matky obviněné, která vyjádřila přání, aby obviněná nebyla stíhaná, a tedy bude třeba zvažovat postup podle § 163 odst. 1 tr. ř., na něž nesouhlas s trestním stíhání dopadá [na rozdíl od § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku].

52. Dospěje-li soud i přes vyslovené výhrady Nejvyššího soudu k závěru, že jde v jednání obviněné po formální stránce o trestný čin, je třeba připomenout, aby opět s maximální obezřetností posuzoval všechna hlediska stanovená zásadou trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty [srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2013, sp. zn. [Tpjn 301/2012](#) (uveřejněné pod č. 26/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)]. Takovému postupu nebrání, že šlo o kvalifikovanou skutkovou podstatu [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [8](#)

[Tdo 1362/2016](#) (uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 31/2017)].

53. Ze všech uvedených důvodů, mimo jiné však proto, že jde o čin vzešlý z rodinných vztahů, byť narušených a velmi konfliktních, a že obviněná, i když zřejmě v důsledku trestního řízení finanční prostředky, které neoprávněně vybrala, matce vrátila, bude povinností soudů mnohem důsledněji zvažovat možnost aplikace § 12 odst. 2 tr. zákoníku na posuzovaný případ, neboť lze mít za to, že k jeho řešení se jeví jako mnohem přiléhavější prostředky civilního práva realizované v rámci občanskoprávních norem nežli trestní represe, která by měla být prostředkem ultima ratio ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku v návaznosti na § 13 odst. 1 tr. zákoníku, podle nichž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatnit v případech méně společensky škodlivého jednání, ve kterém postačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.